

АНГЛОМОВНІ АБРЕВІАТУРИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ТЕМАТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ НАВЧАННЯ

Наталія Ковальчук

канд. пед. наук,

доцент кафедри перекладознавства імені Микола Лукаша
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

(61022, Харків, майдан Свободи, 4);

e-mail: n.m.kovalchuk@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9483-4297>

Професійна підготовка майбутніх викладачів іноземних мов і перекладачів передбачає володіння термінологією у сфері освіти, зокрема її скороченими формами. Спираючись на подібні дослідження класифікації українських та іншомовних термінів у різних галузях, авторка відзначає недостатню кількість праць, присвячених англomовним абрeвіатурам. Потреба їх системної структурно-тематичної класифікації зумовила актуальність дослідження, метою якого є виокремлення тематичних груп і підгруп та визначення їхніх структурних особливостей. Серед завдань виокремлюємо добір матеріалу, його групування за тематичними категоріями й надання рекомендацій щодо навчання абрeвіатур. Англomовна термінологія як цілісна система формується на базі спільних поняттєвих характеристик і об'єднує лексичні одиниці за їхніми позамовними характеристиками. Її дослідження передбачає впорядкування термінів шляхом розподілу на тематичні групи та підгрупи. Основою такого поділу слугує денотативна ознака, тобто співвіднесеність термінів із явищами та об'єктами реальної дійсності. У статті розглянуто проблему систематизації англійських абрeвіатур, відібраних з оригінальних англійських джерел, за трьома семантичними категоріями: «характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою», «характеристики мови як мети навчання або дослідження» та «характеристики умов навчання та викладання». Сформовані за результатами аналізу тематичні групи англійських абрeвіатур характеризуються ієрархічністю (центр і периферія), варіативністю щодо розгалуження, складу компонентів, структури, належності до частин мови та способів термінологічного утворення. Спільні концептуальні ознаки компонентів усіх визначених груп забезпечують їхню тематичну цілісність, логічність та зрозумілість. Послідовне та систематичне вивчення абрeвіатур у процесі засвоєння англійської мови сприяє розвитку й удосконаленню навичок читання та підвищенню загального рівня володіння іноземною

мовою. Подальші дослідження доцільно зосередити на з'ясуванні структурної організації та словотвірних моделей англійських аббревіатур, аналізі стратегій їх адекватної передачі українською мовою, а також на пошуку ефективних методичних підходів до їх опанування й доречного використання в іншомовному мовленні в процесі підготовки майбутніх викладачів і перекладачів.

Ключові слова: англійські аббревіатури, викладання іноземної мови, класифікація, тематичні групи, удосконалення навичок читання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Термінологія є найбільш динамічною частиною лексичної системи мови. Її корпус постійно розширюється під впливом стрімкого розвитку науки та техніки. Оскільки термінологія є найпотужнішим джерелом поповнення лексичного запасу сучасних мов, вивчення її різних аспектів, зокрема створення, класифікації, вживання, перекладу та навчання термінів, є на сьогодні важливим напрямом лінгвістичних та дидактичних досліджень.

Невміння точно передати зміст термінів іншими мовами суттєво ускладнює професійне спілкування викладачів і роботу перекладачів. Тому опанування термінології різних галузей потребує особливої уваги під час підготовки як майбутніх викладачів іноземних мов, так і перекладачів. Метою такого навчання є розвиток умінь розпізнавати терміни в наукових текстах, правильно розуміти їх значення з урахуванням омонімії та належності до різних сфер.

Аналіз попередніх досліджень. Номенклатура наукових розвідок щодо англійських аббревіатур має досить широкий спектр. Термінологічні дослідження проводяться в найрізноманітніших галузях і з різною метою, зокрема в таких сферах, як викладання мов [1; 3; 7; 8; 9], прикордонному дискурсі [2], електроенергетиці [6] та бджільництві [10], де фокусом досліджень стали тематичні та лексико-семантичні групи термінів.

Технічні аббревіатури є надзвичайно поширеним явищем, особливо в англійській мові. Процес їх утворення достатньо спонтанний і потребує ретельного вивчення, що пояснює активність дослідників у цій галузі. Проблеми типології аббревіатур та їх переходу в інші мови розглядалися в працях, присвячених запозиченим англійським комп'ютерним аббревіатурам в іспанських текстах [12], їхнім лінгвістичним

характеристикам [14], французьким абрєвіатурам в енергетичному секторі [15], а також перекладу медичних англійських абрєвіатур [20]. Тематичні групи термінів у галузях судової медицини [4], авіації [5] та електроенергетики [6] також досліджували в українській мові.

Таким чином, постійна поява нових англійських абрєвіатур у всіх сферах діяльності, необхідність їх систематизації, зокрема розробка тематичної класифікації та прийомів ознайомлення з абрєвіатурами під час вивчення англійської мови, а також недостатня кількість розвідок у цій галузі визначають **актуальність** пропонованого дослідження.

З огляду на це, ми поставили собі за мету дослідити розподіл абрєвіатур у сфері викладання англійської мови за тематичними групами та підгрупами. У наших попередніх розвідках ми провели таку класифікацію для 122 абрєвіатур організацій, що забезпечують викладання мов [7], 110 абрєвіатур на позначення підходів до викладання мови та форм організації навчання [8] та 101 абрєвіатури щодо форм контролю, назв дипломів та сертифікатів [3; 9]. **Метою** цієї статті є поділ на тематичні групи (ТГ) та підгрупи (ТПГ) англійських термінологічних абрєвіатур, що стосуються студентів, учнів та їхніх рівнів володіння іноземною мовою; характеристик мови як мети навчання чи дослідження умов навчання та викладання. **Завдання** передбачають відбір абрєвіатур у трьох зазначених вище категоріях, їх класифікацію на ТГ та ТПГ із подальшим аналізом, надання рекомендації щодо їх навчання, а також формулювання висновків та перспектив подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. Абрєвіатури у сфері викладання іноземних мов, як і в інших сферах, позначають певні спеціалізовані терміни та становлять окремий тип. Ці мовні одиниці можна об'єднувати в групи за різними ознаками, наприклад, на основі семантичних критеріїв. У цьому дослідженні такі групи називаємо тематичними групами (ТГ), і кожна з них містить певну кількість абрєвіатур, які, незалежно від їхніх структурних характеристик, належать до певної теми. Відповідно, ТГ може охоплювати абрєвіатури різних типів, зокрема скорочення, акроніми, анкопи, синкопи тощо. Спільна позамовна властивість абрєвіатур ТГ – це денотативна ознака, що співвідноситься з позамовною реальністю.

Залежно від кількості абревіатур тематичну групу можна поділити на тематичні підгрупи (ТПГ) та мікропідгрупи (ТМПГ), формування яких вважають одним із основних завдань у дослідженні термінологічних систем [10]. У цій статті розглянемо англомовні абревіатури одинадцяти ТГ, що належать до трьох визначених нами семантичних категорій: «характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою», «характеристики мови як мети навчання чи дослідження» та «характеристики умов навчання та викладання».

Матеріал вибірки становлять 100 абревіатур, відібраних із англомовних джерел [11; 18; 19]. Зміст та результати аналізу наведено нижче.

На першому етапі дослідження всі 100 обраних нами абревіатур було згруповано в три категорії згідно з їхніми денотативними характеристиками. Ці категорії охоплюють абревіатури для: (1) «характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою»; (2) «характеристики мови як мети навчання чи дослідження»; (3) «характеристики умов навчання та викладання».

Перші дві категорії містять по 31 одиниці, а третя – 38. У кожній категорії сформовано тематичні групи, підгрупи та мікропідгрупи.

У межах першої категорії (характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою) виділено дві ТГ: ТГ-1 для опису користувачів іноземної мови (21 одиниця, 68% від загальної кількості одиниць у цій категорії) та ТГ-2 для опису рівнів володіння іноземною мовою (10 одиниць, 32% від загальної кількості).

ТГ-1 було поділено на три тематичні підгрупи: ТПГ-1 на позначення користувачів, які оволоділи мовою на певному рівні (8 одиниць, 38% від загальної кількості одиниць ТГ-1), ТПГ-2 – осіб, які вивчають англійську як другу або іноземну мову, із зазначенням результатів навчання (5 одиниць, 24% від ТГ-1), та ТПГ-3 – осіб, які вивчають англійську мову, безвідносно досягнутих результатів (8 одиниць, 38% від ТГ-1).

ТПГ-1 містить абревіатури, пов'язані з рівнями володіння іноземною мовою відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (ЗЄР / CEFR) [19], зокрема *A (Basic User)* – початковий рівень, *A1 (Breakthrough)* – вступний рівень, *A2 (Waystage)* – середній або базовий рівень, *B (Independent User)* –

самостійний рівень, *B1 (початковий рівень)* – користувач початкового рівня, *B2 (середній рівень)* – користувач середнього рівня, *C (досвідчений користувач)* – досвідчений користувач, *C1 (ефективний оперативний рівень)* – користувач з ефективним оперативним рівнем або автономним рівнем, *C2 (майстерність)* – користувач із глобальним оперативним рівнем. Останній відповідає аббревіатурі для особи, яка володіє мовою на рівні носія: *FES (Fluent English Speaker)*.

П'ять скорочень ТПП-2 використовують для позначення людей, які ще вивчають мову і досягли певних результатів, зокрема *LEP (Limited English Proficient)* або *NEP (Non-English Proficient)*, *LES (Limited English Speaker)* або *LES students*, *NES (Non-English Speaking)*, *NESB (Non-English-Speaking Background)*. Остання аббревіатура позначає осіб, чиєю рідною мовою не є англійська, особливо іноземних студентів.

Хоча ТПП-3 є невеликою (8 одиниць), у її складі виділяємо дві тематичні мікропідгрупи (ТМПП). Перша ТМПП (3 одиниці, 38% від загальної кількості одиниць ТПП-3) містить аббревіатури для загального позначення осіб, які вивчають іноземну мову: *ELL (English language learner)*, *SD (Students with Disabilities)*, *LSM (Language Minority Student)* – студент, мова повсякденного спілкування якого може відрізнятися від мови, яку він вивчає. В останньому скороченні компонент «мовна меншина» (*Language Minority*) позначає групу, в якій розмовляють мовою, відмінною від панівної мови в певній соціальній групі або офіційної мови. Таким чином, члени цієї групи можуть бути (1) повністю двомовними, (2) розмовляти лише мовою меншини, (3) розмовляти лише англійською мовою або (4) розмовляти переважно мовою меншини, але мати обмежене володіння англійською мовою.

Друга ТМПП (5 одиниць, 62% від ТПП-3) містить аббревіатури для позначення вікових відмінностей у тих, хто вивчає іноземну мову, причому дві з п'яти аббревіатур є формами множини відповідних аббревіатур. Зокрема, ця ТМПП об'єднує такі аббревіатури: *YL (Young Learner)*, *YLS (Young Learners)*, *YLT (Young Learners and Teenagers)* та *S (Student)*, *Ss (Students)*.

ТГ-2 містить аббревіатури рівнів володіння мовою, і ці рівні пов'язані із ЗЄР / CEFR [19] так само, як і аббревіатури в ТГ-1. Ця група охоплює аббревіатури для всіх рівнів: від найнижчого, на якому учень може відповідати та ставити прості запитання про

себе, людей, яких він знає, та речі, якими він володіє, розпочинати розмову та реагувати на нескладні висловлювання у сферах, що вимагають негайної реакції (*A1 (Breakthrough Level)* – вступний рівень), до найвищого рівня глобальної оперативної компетентності (*C2 (Mastery Level)*). Між цими рівнями розташовані проміжні рівні: *A2 (рівень «Waystage»)* – проміжний, або рівень виживання, *B1 (рівень «Threshold»)* – пороговий рівень, *B2 (рівень «Vantage»)* – просунутий рівень, *C (рівень «Proficient»)* – рівень досвідченого користувача та *C1 (рівень «Effective Operational Proficiency»)* – рівень ефективної оперативної компетентності, або автономний рівень.

Окрім цих одиниць, до ТГ-2 належать три менш поширені аббревіатури: *CALP (Cognitive Academic Language Proficiency)* – рівень мовної компетентності для академічних цілей або для використання в навчанні в різних предметних галузях (передбачає розвиток академічної компетентності, що виходить за межі мовного засвоєння, зокрема розвиток таких навичок, як порівняння, класифікація, синтез, оцінка та виведення); *BICS (Basic Interpersonal Communication Skills)* – мовні навички для повсякденного соціального спілкування (дитячий садок, школа, магазин, лікарня тощо) та *LEP (Limited English Proficiency)* – обмежене володіння англійською мовою.

Абревіатури другої категорії (характеристики мови як мети навчання чи дослідження) розподілені між двома ТГ: ТГ-1 (23 одиниці, 74 % від загальної кількості одиниць у категорії 2) – характеристики мови як навчальної мети та ТГ-2 (8 одиниць, 26 % категорії 2) – характеристики мови як дослідницької мети.

Абревіатури ТГ-1 поділяються на три ТПГ: ТПГ-1 – загальні цілі вивчення мови (8 одиниць, 35% від загальної кількості одиниць ТГ-1), ТПГ-2 – конкретні цілі вивчення мови (8 одиниць, 35% одиниць від ТГ-1) та ТПГ-3 – вивчення мови для використання в конкретній галузі (7 одиниць, 30% від ТГ-1).

Визначення навчальної мети (ТПГ-1) можна сформулювати лише в загальних термінах, не вказуючи конкретного типу мовлення чи навичок, на яких слід зосередитися (ТМПГ-1), або зазначити тип мовлення чи навичок (ТМПГ-2), або ж цілі можуть бути встановлені відповідно до вікової категорії учнів (ТМПГ-3).

ТМПГ-1 об'єднує 5 одиниць, що становить 62,5% від загальної кількості ТПГ-1 – *EFL* (англійська як іноземна мова), *EGP*

(англійська для загальних цілей), *GE* або *Gen Eng* (загальна англійська), *ESOL* (англійська для носіїв інших мов). У нашій вибірці є лише одна аббревіатура (ТМПП-2), яка вказує на вид мовленнєвої діяльності, що є пріоритетним у навчанні – *SESOL* (розмовна англійська для носіїв інших мов). Інші аббревіатури використовують для позначення вікових груп в освіті (ТМПП – 3): *EYL* (англійська для молодших учнів), *FLES* (іноземні мови в початковій школі).

Абревіатури ТПП-2 охоплюють 7 одиниць: *EAP* (англійська для академічних цілей), *EFB* (англійська для бізнесу), *ESP* (англійська мова для спеціальних цілей), *LSP* (мови для спеціальних цілей). Три аббревіатури позначають типи англійської мови для професійного спілкування на робочому місці – *E4W* (*English for Work*), *E4WP* (*English for the Workplace*) та *EOP* (*English for Occupational Purposes*).

Вивчення англійської мови фахівцями різних галузей сприяло створенню аббревіатур, що позначають сегмент іноземної мови, необхідний для ефективного спілкування в кожній конкретній галузі. Ці аббревіатури утворили ТПП-3, яку можна розподілити на дві мікропідгрупи: ТМПП-1 – вивчення мови для використання в конкретній галузі без уточнення виду мовленнєвої діяльності або навичок (6 одиниць, 75% від загальної кількості аббревіатур ТПП-3) та ТМПП-2 – вивчення мови для використання в конкретній галузі із зазначенням пріоритетного виду мовленнєвої діяльності (2 одиниці, 25%).

Вживання мови в певній галузі позначене такими аббревіатурами ТМПП-1: *PBE* (практична ділова англійська), *EFB* (англійська для торгівлі), *EFTI* (англійська для туристичної галузі), *EST* (англійська для науки та техніки), *VE* (професійна англійська), *FLIC* (іноземні мови для промисловості та торгівлі).

ТМПП-2 містить дві аббревіатури із зазначенням навичок та вмінь, які є пріоритетними для вивчення мови фахівцями у сфері торгівлі, промисловості та туризму: *SEFIC* (усна англійська для промисловості та торгівлі) та *WEFT* (письмова англійська для туристичної галузі).

ТГ-2 (характеристики мови як мети навчання чи дослідження – 8 одиниць) охоплює: *ESL* (англійська як друга мова), *EFL* (англійська як іноземна мова), *ESD* (англійська як другий діалект),

EMT (англійська як рідна мова), *VESL* (професійна англійська як друга мова).

Використання англійської мови як мови міжнародного спілкування відображене в абревіатурах *EIL* (*English as an International Language*) та *ELF* (*English as a Lingua Franca*), де англійська мова виступає як лінгва франка носіїв із різними рідними мовами, для яких англійська мова є часто єдиним варіантом міжособистісного спілкування.

Дві абревіатури в цій групі (*EAL*) є омонімічними за формою, але різняться за значенням. Одна означає «англійська як набута мова», а інша – «англійська як додаткова мова». Викладання англійської як додаткової мови передбачає забезпечення доступу учнів до основного змісту англійської навчальної програми. Учні, для яких англійська не є рідною мовою, засвоюють її через вивчення інших предметів англійською мовою.

Третя категорія в нашій вибірці (умови навчання та викладання) складається з 38 одиниць і становить 38% від загальної кількості. Ця категорія поділяється на 7 тематичних груп: (1) загальні поняття, пов'язані з вивченням мови; (2) викладання мови; (3) варіанти англійської мови; (4) використання мови в різних ситуаціях; (5) фактори, що можуть ускладнювати навчання; (6) заходи для подолання негативних факторів у процесі навчання; (7) комп'ютерні програми для оцінювання рівня володіння мовою.

Найбільш численною є ТГ-1 (загальні поняття, пов'язані з вивченням мови), яка налічує 13 одиниць і становить 34 % від загальної кількості одиниць у категорії 3. Ця ТГ, у свою чергу, поділяється на дві підгрупи: ТПГ-1 – загальні поняття освіти (3 одиниці, 23% від ТГ-1) та ТПГ-2 – вивчення рідної або іноземної мови (10 одиниць, 77% від ТГ-1).

ТПГ-1 містить три абревіатури: *GE* (загальна освіта), *HE* (вища освіта), *SLO* (результат навчання студента).

ТПГ-2 охоплює абревіатури для позначення мов, що вивчаються: *EML* (європейські сучасні мови) або *LCTL* (мови, що викладаються за обмеженими обставинами). Абревіатури для рідної мови мають три варіанти: *L1* – перша мова, *MT* – рідна (материнська) мова, *NL* – рідна мова. Існує три абревіатури для другої / іноземної мови: *L2* (друга мова), *NNL* (не рідна мова) та *TL*

(мова, що вивчається). Інше значення аббревіатури *TL* – «мова, на яку здійснюють переклад».

ТПГ-2 також містить дві аббревіатури, значення яких пов'язане з викладанням різних аспектів граматики іноземної мови. Одна з цих аббревіатур стосується структури речення (*SVO-language* – мова, що базується на послідовності «суб'єкт-дієслово-об'єкт»), а інша – фонетичного компонента мови (*RP (Received Pronunciation)*) – тип британської стандартної вимови, що вважається зразковою і не має регіональних варіацій).

Другою за кількістю тематичною групою в цій категорії є ТГ-2 – викладання мови (10 одиниць, 26% від загальної кількості одиниць у категорії 3), яка поділяється на дві ТПГ: ТПГ-1 – викладання мови для конкретної мети (8 одиниць, 80% від ТГ-2); ТПГ-2 – викладання мови для різних вікових груп (2 одиниці, 20% від ТГ-2).

Для визначення загальних цілей викладання англійської мови як другої або іноземної використовують такі аббревіатури: *TEIL (Teaching English as an International Language)*, *TESL (Teaching English as a Second Language)*, *TEFL (Teaching English as a Foreign Language)*. Іншою аббревіатурою, що має подібне значення, є *TESOL (Teaching (of) English to Speakers of Other Languages)*.

Ураховуючи специфічні потреби студентів, використовують такі аббревіатури: *TESP* (викладання англійської мови для конкретних цілей) або *TEVAC* (викладання англійської мови під час відпочинку та активного дозвілля).

Одна аббревіатура вказує на зосередження уваги викладача на конкретних аспектах цього процесу – *LA (Language Arts)* – предметах (таких як читання, правопис, література та композиція), що мають на меті розвинути розуміння та вміння учнів користуватися усним та письмовим мовленням. Англійська також може бути додатковою мовою в процесі навчання: *TEAL (Teaching English as an Additional Language)*.

ТПГ-2 містить по одній аббревіатурі для викладання англійської дорослим і дітям: *TEFLA (Teaching English as a Foreign Language to Adults)* та *TYL (Teaching Young Learners)*.

Викладання англійської мови в різних країнах у іншому навчальному середовищі також передбачає використання варіантів англійської мови, що позначаються аббревіатурами ТГ-3 – варіанти

англійської мови (6 одиниць, 16% від загальної кількості одиниць у категорії 3).

Цю ТГ можна розподілити на дві ТПГ: ТПГ-1 – британська (оригінальна) англійська (2 одиниці, 33,3 % від загальної кількості одиниць у ТГ-3) та ТПГ-2 – північноамериканська англійська (4 одиниці, 66,7 % від загальної кількості одиниць у ТПГ-3).

ТПГ-1 об'єднує такі аббревіатури: *BrE* (британський варіант англійської мови) та *OE* (давньоанглійська мова). Відповідні аббревіатури включені до ТПГ-2: *AE* (американський варіант англійської мови) та *SAE* (стандартний американський варіант англійської мови). Дві інші аббревіатури відображають мультикультурність північноамериканських суспільств, додаючи до використання англійської мови особливості кожної групи носіїв: *AAE* (афроамериканський варіант англійської мови) та *AAVE* (афроамериканський варіант розмовної англійської мови). Останній є різновидом англійської мови, якою як рідною розмовляє, особливо в міських громадах, більшість афроамериканців із робітничого та середнього класу, а також деякі темношкірі канадійці.

Дві ТГ (ТГ-4 – використання мови в різних ситуаціях та ТГ-5 – медичні або психологічні труднощі, що можуть перешкоджати навчанню) мають по три одиниці кожна, що становить 7,9 % категорії 3.

Одна аббревіатура в ТГ-4 стосується стилю спілкування іноземною мовою (*H-variety* – високий рівень мови (формальне спілкування)). Іншу використовують для позначення особливостей застосування мови на вебсторінках (*HTML* – *Hypertext Markup Language*, стандартизована мова розмітки документів для відображення вебсторінок у браузері), а ще одна використовується фахівцями з працевлаштування людей з інвалідністю (*VR* – *Vocational Rehabilitation*).

Фактори, що можуть ускладнювати засвоєння навчального матеріалу, особливо іноземної мови, позначені аббревіатурами в ТГ-5: *ADD* (*Attention Deficit Disorder*) – синдром дефіциту уваги, *BD* (*Behavioural Disorder*) – поведінкові розлади та *SLI* (*Specific Language Impairment*) – специфічні мовні порушення.

Заходи щодо подолання негативних факторів у процесі навчання знаходимо в аббревіатурах ТГ-6 (2 одиниці, 5,3 % від загальної кількості одиниць у категорії 3): *NCLB* (*No Child Left*

Behind) – рівні можливості для навчання та *SEN (Special Educational Needs)* – особливі освітні потреби.

ТГ-7 (комп'ютерні програми оцінювання мовних навичок) містить лише одну абрєвіатуру, пов'язану з оцінюванням прогресу навчання учнів – *AR (Accelerated Reader)*. Це комп'ютерна програма, яку школи використовують для моніторингу навичок читання. Вона допомагає вчителям підбирати та пропонувати дітям книги, що відповідають їхньому індивідуальному рівню. Після читання програма пропонує короткі тести для перевірки розуміння прочитаного.

Зважаючи на дедалі більший обсяг інформації в сучасному суспільстві й необхідність в прискоренні обробки такої інформації, вживання абрєвіатур стає все більш нагальною характеристикою письмового та усного мовлення. У зв'язку з цим постає питання ознайомлення тих, хто вивчає іноземну мову, і зокрема англійську, з корпусом абрєвіатур у різних сферах людської діяльності з метою їх подальшого ефективного використання в мовленні.

Вивчення абрєвіатур сприяє засвоєнню нових лексичних одиниць, розвитку навичок читання та цифрової грамотності, але цей процес має бути керованим, щоб учні також оволоділи стандартним варіантом мови з усіма наявними лексичними, граматичними та стилістичними компонентами.

Одним із методичних прийомів, які може застосовувати викладач, є виявлення та аналіз скорочень (акронімів, ініціалізмів, злитих слів) у текстах освітнього спрямування. Доцільним є чітке визначення таких одиниць під час їх першого використання, а також послідовне розшифрування термінів, представлених у тексті абрєвіатурами. Такий підхід сприяє підвищенню рівня розуміння навчального матеріалу читачами, які не є фахівцями у відповідній галузі або носіями мови, а також знижує ризик нерозуміння змісту текстів під час виконання подальших навчальних завдань.

Варто також урахувати навчальні цілі учнів, що можуть відрізнятися залежно від таких змінних, як вік, мета вивчення англійської мови, тематика текстів та рівень офіційності мови [13; 16]. Використання тексту дозволяє учням знайти реальні приклади різних типів скорочень та класифікувати їх за певними критеріями, що потенційно може полегшити запам'ятовування та сприяти розвитку навичок читання англійською мовою [3; 7].

У цифрову епоху соціальні медіа та неформальне спілкування впровадили в англійську мову велику кількість скорочень. Ці скорочення, які часто використовують у текстових повідомленнях, онлайн-чатах та соціальних мережах, становлять як виклики, так і нові можливості для тих, хто вивчає англійську мову. Уведення до навчальної програми таких англомовних соціальних скорочень може зробити навчання більш цікавим та актуальним. Водночас слід пам'ятати, що надмірне використання абревіатур хоча й полегшує та прискорює процес письма, проте негативно впливає на формування навичок формального письмового мовлення [17].

Доцільним вважаємо застосування інтегрованої стратегії навчання, що поєднує традиційні методи формування навичок письма з використанням цифрових технологій. За умови комплексного підходу до навчальної програми очікується, що учні зможуть розвинути навички формального та неформального письма, зберігаючи при цьому належний рівень академічної грамотності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного аналізу було виявлено різний ступінь розгалуження тематичних груп англійських абревіатур у трьох категоріях: (1) «характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою»; (2) «характеристики мови як мети навчання чи дослідження»; (3) «характеристики умов навчання та викладання». Цей висновок узгоджується з результатами наших попередніх досліджень [7; 8; 9].

Категорія 3 («характеристики умов навчання та викладання») є найширшою, найчисленнішою (38% одиниць у всій вибірці) і складається з семи тематичних груп, три з яких розташовані в центрі, охоплюючи 76% одиниць категорії: ТГ-1 – загальні поняття, пов'язані з вивченням мови (34%), ТГ-2 – викладання англійської мови (26%), ТГ-3 – варіанти англійської мови (16%). Решта ТГ перебувають на периферії категорії, найменш численними є ТГ-6 – способи подолання негативних факторів у процесі навчання (5,3%) та ТГ-7 – комп'ютерні програми для оцінювання рівня володіння мовою (2,6%).

Дві інші категорії («характеристики студентів, учнів та їхні рівні володіння іноземною мовою»; «характеристики мови як мети навчання чи дослідження») мають однакову кількість одиниць (31% від загальної вибірки). Крім того, в обох категоріях є дві ТГ:

перша домінує в центрі (68% у категорії 1 та 74% у категорії 2), а друга – на периферії (відповідно 32% та 26%). На відміну від попередніх досліджень [7; 8; 9] ця вибірка містить аббревіатури, до складу яких входять як літери, так і цифри, але їхня частка є відносно незначною (близько 15%).

У структурі аббревіатур спостерігається певна варіативність – кількість складників коливається від одного до п'яти, але більшість (76%) становлять аббревіатури з двома, трьома або чотирма складниками.

Абревіатури складаються переважно з прикметників та іменників. Акроніми є найпоширенішим способом утворення термінів у аналізованому матеріалі. У межах досліджуваних категорій було виявлено лише дві омонімічні аббревіатури (2% від загальної вибірки).

Варто зазначити, що спільні змістові особливості складників у всіх тематичних групах та підгрупах забезпечують їхню логічність, цілісність та зрозумілість.

Система роботи зі скороченнями в процесі викладання іноземної мови передбачає виявлення їх у реальних текстах, пояснення їх типів та цілей застосування, керовану практику їх використання, а також роз'яснення відмінностей між неформальним / цифровим та формальним письмом. За систематичного вживання в автентичному спілкуванні скорочення можуть сприяти розумінню та вивченню нових лексичних одиниць, удосконаленню навичок читання та загальному підвищенню рівня володіння іноземною мовою.

Перспективу подальших досліджень убачаємо у вивченні структурних характеристик та моделей утворення англословних аббревіатур, способів їх передачі українською мовою й застосуванні різних підходів для ефективного їх засвоєння та використання в мовленні в процесі навчання майбутніх викладачів і перекладачів іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бородіна Н. С. Основні класифікаційні ряди в українській лінгводидактичній термінології. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*. Київ: Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. 2(1). С. 145-149. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/51267> (дата звернення: 20.10.2025).

2. Герасімова О.М. Особливості перекладу термінів (на прикладі прикордонного дискурсу). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. Філологія, 2016. № 22. С. 180-182.
3. Ковальчук Н.М. Структурна класифікація англomовних абрeвіатур на позначення форм контролю та назв дипломів і сертифікатів у навчанні мов. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2025. № 46. С. 22-38. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2025-46-02>
4. Лепеха Т.В. Лексико-семантичні та словотворно-структурні особливості судово-медичної термінології: *дис... канд. філол. наук: 10.02.01*. Дніпропетровський держ. ун-т., Дніпро, 2000. 19 с.
5. Халіновська Л.А. Тематичні групи в позначення назв літальних апаратів та повітряних суден в українській авіалексичі. *Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць*, 2009. С. 176-179.
6. Харчук Л.В. Тематична класифікація українських електроенергетичних термінів. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*. Київ: Інститут української мови НАНУ, 2013. Вип. 2(2). С. 72-77. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/51291> (дата звернення: 20.10.2025).
7. Черноватий Л.М., Ковальчук Н.М. Тематична класифікація англomовних абрeвіатур назв організацій у сфері навчання мов. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2021. Вип. 91. С. 198-204. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-21>
8. Черноватий Л.М., Ковальчук Н.М. Тематична класифікація англomовних абрeвіатур назв підходів до навчання мов та форм його організації. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2021. Вип. 92. С. 129-137. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-92-18>
9. Черноватий Л., Ковальчук Н. Тематична класифікація англomовних абрeвіатур назв форм контролю, дипломів і сертифікатів у навчанні мов. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2021. Вип. 94. С. 87-95. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2021-94-13>
10. Шматко І.В. Особливості системної організації українських бджільницьких термінів за тематичними і лексико-семантичними групами. *Термінологічний вісник: Збірник наукових праць*. Київ: Інститут української мови НАНУ, 2015. Вип. 3(2). С. 198-210.
11. Acronyms Related to TESL. *Internet TESL Journal*. URL: <http://www.Iteslj.org> > acronyms (last accessed: 24.04.2024).
12. Belda J.R. Translating Computer Abbreviations from English into Spanish: Main Types and Problems. *Meta*. 2004. N 49(4). P. 920-929.

13. Collins T. Teaching Abbreviations and Abbreviated Words. *The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching* (eds. J.I. Liontas, T. International Association and M. DelliCarpini). 2018. <https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0793>
14. Gehenot D. Le sigle, aperçu linguistique. *Meta*. 1975. № 20(4). P. 271-307.
15. Myers H. Some Abbreviations for Energy Units in France. *Meta*. 1974. № 19(4). P. 203-205. <https://doi.org/10.7202/003685ar>
16. Noguera-Díaz Y., Pérez-Paredes P. Teaching acronyms to the military: A paper-based DDL approach. *Research in Corpus Linguistics*. 2020. № 8(2). P. 1-27. <https://doi.org/10.32714/ricl.08.02.01>
17. Ogli S. Methodology for Developing Students' Reading Comprehension Skills Based on the Interpretation of Social Abbreviations in English. *American Journal of Philological Sciences*. 2025. Vol. 05. Issue 04. P. 44-47. <https://doi.org/10.37547/ajps/volume05issue04-12>
18. Richards J.C., Schmidt R. Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics. Bungay: Longman, 2010. 644 p.
19. The Common European Framework of Reference for Languages. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 260 p.
20. Wakabayashi J. Teaching Medical Translation. *Meta*. 1996. Vol. 41. № 3. P. 356-365. <https://doi.org/10.7202/004584ar>

Стаття надійшла до редакції 28.02.2026.

Статтю рекомендовано до друку 25.04.2026.

Стаття опублікована 31.05.2026.

Як цитувати: Ковальчук Н. Англомовні абрєвіатури в галузі освіти: тематична класифікація та способи навчання. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2026. Вип. 48. С. 42-59. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2026-48-03>

У роботі не використано ресурс штучного інтелекту.

ENGLISH ABBREVIATIONS IN THE FIELD OF EDUCATION: THEMATIC CLASSIFICATION AND TEACHING METHODS

Natalia Kovalchuk

PhD in Pedagogy, Associate Professor,

Mykola Lukash Translation Studies Department,

V.N. Karazin Kharkiv National University (61022, Kharkiv, 4 Svoboda Sq.);

e-mail: n.m.kovalchuk@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9483-4297>

The professional training of future foreign language teachers and translators requires a command of the terminology of the relevant field,

including its abbreviated forms. Drawing on similar studies classifying Ukrainian and foreign-language terms across various fields, the author notes a lack of research dedicated to English-language abbreviations. Together with the need for their systematic structural and thematic classification, this has led to the relevance of this study, the aim of which is to identify thematic groups and sub-groups and to determine their structural features. The tasks include selecting material, grouping it into thematic categories, and providing recommendations for teaching abbreviations. English-language terminology, as a coherent system, is formed on the basis of shared conceptual characteristics and unites lexical units according to their extra-linguistic features. Its study involves organising terms by dividing them into thematic groups and sub-groups. The basis for such a division is the denotative feature, i.e. the correlation of terms with phenomena and objects of real life. This article examines the problem of systematising 100 English abbreviations, selected from original English sources, on the basis of three semantic categories: 'students, pupils and their levels of foreign language proficiency', 'language as the object of study or research', and 'conditions of learning and teaching'. According to the results of the analysis, the thematic groups of English abbreviations formed are characterised by hierarchy (centre and periphery), variability in terms of branching, composition of components, structure, part of speech, and methods of terminological formation. The common conceptual features of the components across all thematic groups ensure their thematic coherence, logical consistency and clarity. The consistent and systematic study of abbreviations during the process of learning English contributes to the development and improvement of reading skills and to raising the overall level of foreign language proficiency. Further research should focus on clarifying the structural organisation and word-formation patterns of English-language abbreviations, analysing strategies for their accurate rendering into Ukrainian, and identifying effective methodological approaches to their mastery and appropriate use in foreign-language speech during the training of future teachers and translators.

Keywords: *classification, English abbreviations, foreign language teaching, improving reading skills, thematic groups.*

REFERENCES

1. Borodina, N.S. (2013). Main classification lines in the Ukrainian linguodidactics terminology. *Terminological Bulletin. Kyiv, 2(1)*, pp. 145-149. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/51267> [Accessed 20 Okt. 2025] [in Ukrainian].
2. Herasimova, O.M. (2016). Peculiarities of terms translation (on the example of the border discourse). *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser. Philologia, 22*, pp. 180-182 [in Ukrainian].

3. Kovalchuk, N. (2025). Structural classification of English abbreviations for forms of assessment and names of diplomas and certificates related to language teaching. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. 46, p. 22-38 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2025-46-02>
4. Lepekha, T.V. (2000). Lexico-Semantic and Word-Formation Structural Features of Forensic Medical Terminology. *PhD theses*. Dnipro [in Ukrainian].
5. Khalinova, L.A. (2009). Thematic groups for the designation of names of aircraft in Ukrainian. *Ukrainian terminology and modernity: a collection of scientific works*. Pp. 176-179 [in Ukrainian].
6. Kharchuk, L.V. (2013). Thematic classification of Ukrainian electric power terms. *Terminological Bulletin*. Kyiv: Instytut ukrainskoi movy NANU, 2(2), pp. 72-77. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/51291> [Accessed 20 Oct. 2025] [in Ukrainian].
7. Chernovaty, L.M., Kovalchuk, N.M. (2020). Thematic classification of English abbreviations of the names of organisations in the field of language teaching. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Romance and Germanic Philology. Methods of teaching foreign languages*. 91, pp. 198-204 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-91-21>
8. Chernovaty, L.M., Kovalchuk, N.M. (2021). Thematic classification of English abbreviations of the names of approaches to language teaching and forms of its organisation. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of teaching foreign languages*. 92, pp. 129-137. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2020-92-18> [in Ukrainian].
9. Chernovaty, L.M., Kovalchuk, N.M. (2021). Thematic classification of English abbreviations of the names of forms of control, diplomas and certificates in language teaching. *Bulletin of V.N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of teaching foreign languages*. 94, pp. 87-95 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.26565/2227-8877-2021-94-13>
10. Shmatko, I.V. (2015). Features of the systematic organisation of Ukrainian beekeeping terms by thematic and lexical-semantic groups. *Terminological Bulletin*. Kyiv, 3(2), pp. 198-210 [in Ukrainian].
11. Acronyms Related to TESL. *Internet TESL Journal*. Available at: <http://www.Iteslj.org> > acronyms (last accessed 24 Apr. 2024).
12. Belda, J.R. (2004). Translating Computer Abbreviations from English into Spanish: Main Types and Problems. *Meta*. 49(4), pp. 920-929.
13. Collins, T. (2018). Teaching Abbreviations and Abbreviated Words. *In The TESOL Encyclopedia of English Language Teaching*. <https://doi.org/10.1002/9781118784235.eelt0793>

14. Gehenot, D. (1975). Le sigle, aperçu linguistique. *Meta*. 20(4), pp. 271-307.
15. Myers, H. (1974). Some Abbreviations for Energy Units in France. *Meta*. 19(4), pp. 203-205. <https://doi.org/10.7202/003685ar>
16. Noguera-Díaz, Y. Pérez-Paredes, P. (2020). Teaching acronyms to the military: A paper-based DDL approach. *Research in Corpus Linguistics*, 8(2), pp. 1-27. <https://doi.org/10.32714/ricl.08.02.01>
17. Ogli, S. (2025). Methodology for Developing Students' Reading Comprehension Skills Based on the Interpretation of Social Abbreviations in English. *American Journal of Philological Sciences*. Vol. 05, Issue 04, pp. 44-47. <https://doi.org/10.37547/ajps/volume05issue04-12>
18. Richards, J.C., Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Buncy: Longman,
19. The Common European Framework of Reference for Languages. (2018). Cambridge: Cambridge University Press.
21. Wakabayashi, J. (1996). Teaching Medical Translation. *Meta*. Vol. 41, № 3, pp. 356-365. <https://doi.org/10.7202/004584ar>

The article was received by the editors 28.02.2026.

The article was recommended for printing 25.04.2026.

The article published 31.05.2026.

In cites: Kovalchuk N. (2026). English abbreviations in the field of education: thematic classification and teaching methods. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. 48, pp. 42-59. <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2026-48-03> [in Ukrainian]

The work does not use artificial intelligence resources.